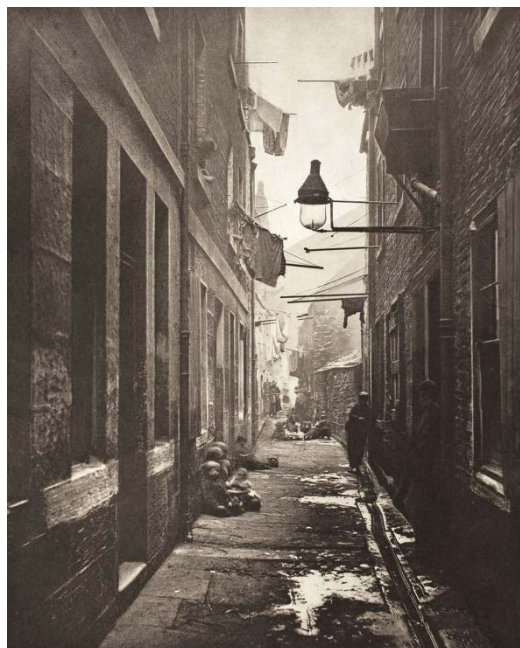

УРБАНИСТИЧКОТО ПЛАНИРАЊЕ И ЈАВНИОТ ИНТЕРЕС

УРБАНИСТИЧКОТО ПЛАНИРАЊЕ И ЈАВНИОТ ИНТЕРЕС

Најголемиот број дефиниции на урбанизмот/урбанистичкото планирање ја потенцираат токму врската со јавниот интерес:

Теоретска и практична дејност чија цел е преуредување на старите и изградба на нови градови и населби како плански организирани целини, а според естетските, хигиенските и **практичните потреби** на жителите *Мала енциклопедија Просвета*

Систематски развој на нови градски подрачја или обнова на постојни градски подрачја со цел да се **подобрат условите на живеење** *Random House Word Menu*

Управување со градовите најчесто со цел **да се избегнат или намалат вообичаените урбани проблеми** како што се пропаѓање на градски делови, пренаселеност, сообраќајни и други видови на преоптеретеност *Oxford Dictionary of Geography*

Дејност чија цел е **подобрување на градската средина** и постигнување на определени социјални и економски цели *Britannica Concise Encyclopedia*

Современото урбанистичко планирање е произлезено од потребата за заштита на јавниот интерес, првенствено во сферата на јавното здравје, како последица на сознанието од втората половина на 19 век, дека нехигиенските услови за живеење имаат непосредно негативно влијание врз здравјето на жителите. На пример, во Велика Британија со донесувањето на Public Health Act во 1875 година се овозможило утврдување на минимални критериуми за подобрување на состојбата во постојните и новите градски делови.

London Building Act од 1894 година ги ставил под јавна контрола оформувањето на улиците, поставувањето на објектите, отворениот простор околу нив и нивната висина.

Првиот закон во Велика Британија во кој се користи терминот урбанистичко планирање е донесен во 1909 година (Housing, Town Planning etc. Act). Во истата година во Ливерпул е отворен првиот факултет за урбанистичко планирање (Department of Civic Design), чие име укажува на иницијалната грижа на професијата за јавниот домен.

THE PUBLIC HEALTH ACT, 1875.	
(38 & 39 VICT. c. 54.)	
PART I.	
<i>Preliminary.</i>	
Class	
1. Short title	1
2. Extent of Act	1
3. Division of Act into parts	1
4. Definitions	1
PART II.	
AUTHORITIES FOR EXECUTION OF ACT.	
CONSTITUTION OF DISTRICTS AND AUTHORITIES.	
5. Urban and rural sanitary districts	8
6. Description of urban districts and urban authorities	8
7. Incorporation of local boards and improvement commissioners	9
8. Election of local boards	10
9. Description of rural districts and rural authorities	10
10. Powers and duties of urban authorities	11
11. Powers and duties of rural authorities	13
12. Vesting of property in local authorities	13
PART III.	
SANITARY PROVISIONS.	
SEWERAGE AND DRAINAGE.	
<i>Regulations as to Sewers and Drains.</i>	
13. Sewers vested in local authority	14
14. Power to purchase sewers	14
15. Maintenance and making of sewers	15
16. Powers for making sewers	17
17. Sewage to be purified before being discharged into streams	19
18. Alteration and discontinuance of sewers	23
19. Cleansing sewers	23
20. Map of system of sewerage	23
21. Power of owners and occupiers within district to drain into sewers of local authority	24
22. Use of sewers by owners and occupiers without district	26
23. Power of local authority to enforce drainage of undrained houses	26
24. Power of local authority to require houses to be drained into new sewers	27
25. Penalty on building house without drains in urban district	27
26. Penalty on unauthorized building over sewers and under streets in urban district	28
PRIVIES, WATER-CLOSETS, &c.	
35. Penalty on building houses without privy accommodation	35
36. Power of local authority to enforce provision of privy accommodation for houses	35
37. As to earth-closets	36
38. Privy accommodation for factories	36
39. Public necessaries	37
40. Drains, privies, &c., to be properly kept	37
41. Examination of drains, privies, &c., on complaint of nuisance	37
PART IV.	
LOCAL GOVERNMENT PROVISIONS.	
HIGHWAYS AND STREETS.	
<i>As to Highways.</i>	
144. Powers of surveyors of highways and of vestries under 5 & 6 W. 4, c. 50, vested in urban authority	109
145. Inhabitants of urban district not liable to rates for roads without district	109
146. Power of urban authority to agree as to making of new public roads	110
147. Power of urban authority to construct or adopt public bridges, &c., over or under canals, &c.	110
148. Power of urban authority to enter into agreements with turnpike trustees as to repair, &c., of roads	111
<i>Regulation of Streets and Buildings.</i>	
149. Vesting of streets, &c., in urban authority	113
150. Power to compel paving, &c., of private streets	115
151. Exemption from expenses under last section of incumbent of church, &c.	125
152. Power to declare private streets when sewerred, &c., to be highways	125
153. Power to require gas and water pipes to be moved	126
154. Power to purchase premises for improvement of streets	127
155. Power to regulate line of buildings	128
156. Buildings not to be brought forward	130
157. Power to make bye-laws respecting new buildings, &c.	131
158. As to commencement of works and removal of works made contrary to bye-laws	136
159. What to be deemed a new building	136
160. Incorporation of certain provisions of 10 & 11 Vict. c. 34	136

Современото урбанистичко планирање е произлезено од потребата за заштита на јавниот интерес, првенствено во сферата на јавното здравје, како последица на сознанието од втората половина на 19 век, дека нехигиенските услови за живеење имаат непосредно негативно влијание врз здравјето на жителите. На пример, во Велика Британија донесувањето на Public Health Act во 1875 година овозможило утврдување на минимални критериуми за подобрување на состојбата во постојните и новите градски делови.

London Building Act од 1894 година ги ставил под јавна контрола оформувањето на улиците, поставувањето на објектите, отворениот простор околу нив и нивната висина.

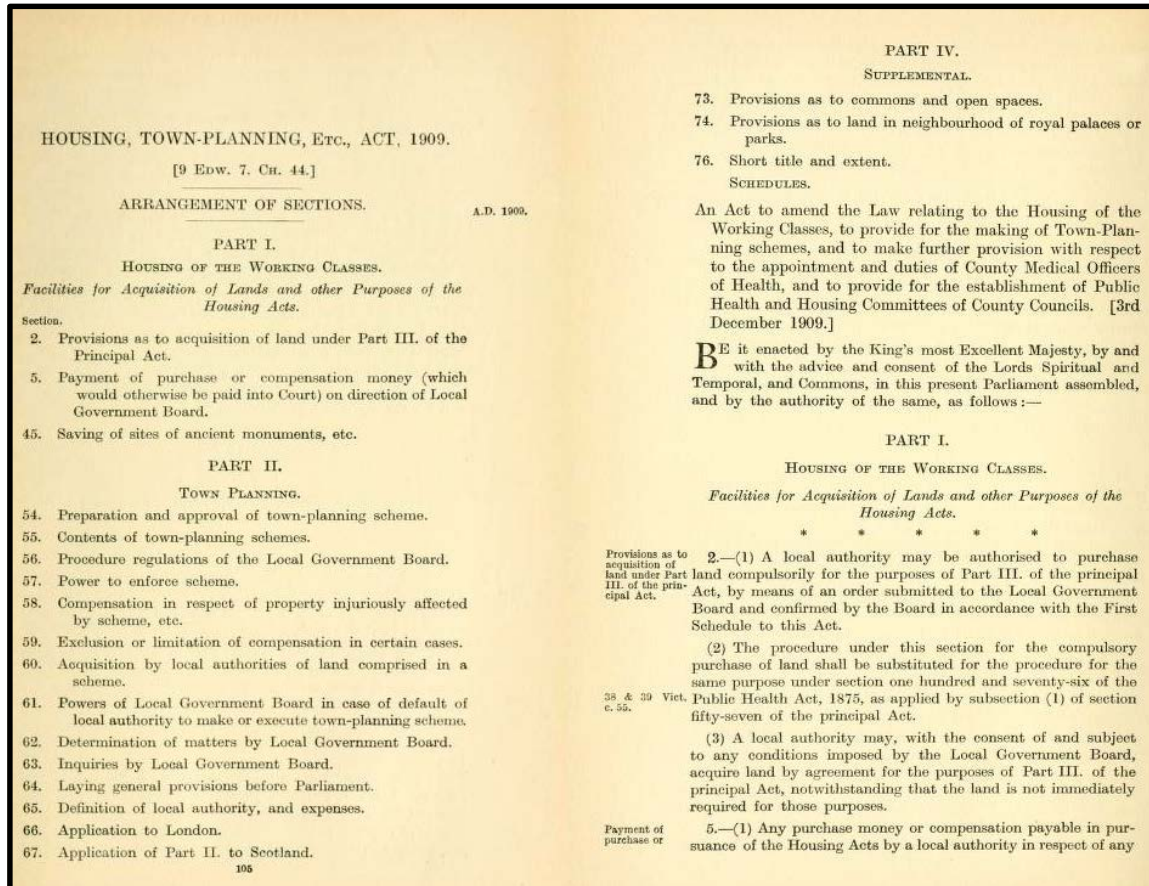
Првиот закон во Велика Британија во кој се користи терминот урбанистичко планирање е донесен во 1909 година (Housing, Town Planning etc. Act). Во истата година во Ливерпул е отворен првиот факултет за урбанистичко планирање (Department of Civic Design), чие име укажува на иницијалната грижа на професијата за јавниот домен.

SECTION		PAGE
SECTION A.		
THE LONDON BUILDING ACT, 1894.		
PREAMBLE.		
PART I.—INTRODUCTORY.		
1.	Short title	10
2.	Division of Act into Parts	10, 11
3.	Commencement of Act	11
4.	Extent of Act	11
5.	Definitions	11-19
PART II.—FORMATION AND WIDENING OF STREETS.		
6.	As to making streets	19
7.	Sanction to formation of new streets	19, 20
8.	Evidence of commencement of street	20
9.	Grounds for refusal to sanction plans of streets	20-22
10.	Adaptation of ways for streets	22, 23
11.	Grounds for refusing to sanction adaptation of ways for streets	23-25
12.	Greater width of street may be required in certain cases	25
13.	Position of new buildings with reference to streets Section 14 of the Act of 1894 is repealed by the Act of 1898, section 3 (1). See pages 175 and 176.	25-28
15.	As to compensation in certain cases	29, 30
16.	As to erection of buildings at less than prescribed distance from centre of ways not being highways	30-32
17.	Sanction to construction of new buildings at less than prescribed distance	32
18.	Regulations to be printed and supplied	32
19.	Appeal	32
20.	As to private roads laid out by a railway company	32
21.	Exempting certain School Board buildings	33
PART III.—LINES OF BUILDING FRONTAGE.		
22.	Mode of proceeding with regard to buildings beyond line of street	33-35
23.	Buildings projecting beyond general line when taken down to be set back	35, 36
24.	Notices of definition of general line	36
PART IV.—NAMING AND NUMBERING OF STREETS.		
32.	Notice of new name of street	38
33.	Affixing names of streets by Local Authority	38
34.	Altering names of streets	39
35.	Notice of altering names of streets	39
36.	Numbering houses	39
37.	Power to Council to name and number streets in default of Local Authority complying with order	39, 40
38.	Register to be kept of alterations in names of streets	40
PART V.—OPEN SPACES ABOUT BUILDINGS, AND HEIGHT OF BUILDINGS.		
39.	Meaning of "domestic building" in this Part of Act	40
40.	Light and ventilation of habitable basements	40, 41
41.	Space at rear of domestic buildings— Domestic buildings abutting on new streets	42, 43
	Domestic buildings abutting on old streets	44, 45
42.	Open space to be provided about certain buildings not on public way	46, 47
43.	Saving for certain domestic buildings on old sites	47, 48
44.	Laying out of new streets on cleared area	48
45.	Courts within a building	49
46.	Superintending architect may define front or rear of buildings	49
47.	Height of buildings limited	50
48.	Procedure where greater height allowed	50, 51
49.	Heights of buildings in certain cases	51, 52
50.	Raising of buildings so as to comply with provisions of Act as to habitable rooms	52
51.	As to re-erection of certain working class dwellings of Local Authority	52
52.	Saving for certain domestic buildings with stables in the rear	52, 53
PART VI.—CONSTRUCTION OF BUILDINGS.		
53.	Structure and thickness of walls	53
54.	Rules as to recesses and openings	53, 54
55.	Rules as to timbers in external walls	54

Современото урбанистичко планирање е произлезено од потребата за заштита на јавниот интерес, првенствено во сферата на јавното здравје, како последица на сознанието од втората половина на 19 век, дека нехигиенските услови за живеење имаат непосредно негативно влијание врз здравјето на жителите. На пример, во Велика Британија донесувањето на Public Health Act во 1875 година овозможило утврдување на минимални критериуми за подобрување на состојбата во постојните и новите градски делови.

London Building Act од 1894 година ги ставил под јавна контрола оформувањето на улиците, поставувањето на објектите, отворениот простор околу нив и нивната висина.

Првиот закон во Велика Британија во кој се користи терминот урбанистичко планирање е донесен во 1909 година (Housing, Town Planning etc. Act). Во истата година во Ливерпул е отворен првиот факултет за урбанистичко планирање (Department of Civic Design), чие име укажува на иницијалната грижа на професијата за јавниот домен.

Најголемиот број дефиниции на урбанизмот/урбанистичкото планирање ја потенцираат токму врската со јавниот интерес:

Теоретска и практична дејност чија цел е преуредување на старите и изградба на нови градови и населби како плански организирани целини, а според естетските, хигиенските и практичните потреби на жителите

Систематски развој на нови градски подрачја или обнова на постојни градски подрачја со цел да се подобрат условите на живеење

Управување со градовите најчесто со цел да се избегнат или намалат вообичаените урбани проблеми како што се пропаѓање на градски делови, пренаселеност, сообраќајни и други видови на преоптеретеност

Дејност чија цел е подобрување на градската средина и постигнување на определени социјални и економски цели

Најголемиот број дефиниции на урбанизмот/урбанистичкото планирање ја потенцираат токму врската со јавниот интерес:

Теоретска и практична дејност чија цел е преуредување на старите и изградба на нови градови и населби како плански организирани целини, а според естетските, хигиенските и практичните потреби на жителите

Систематски развој на нови градски подрачја или обнова на постојни градски подрачја со цел да се подобрат условите на живеење

Управување со градовите најчесто со цел да се избегнат или намалат вообичаените урбани проблеми како што се пропаѓање на градски делови, пренаселеност, сообраќајни и други видови на преоптеретеност

Дејност чија цел е подобрување на градската средина и постигнување на определени социјални и економски цели

Во процесот на развој на нови и обнова на постојните градски подрачја, чија цел е подобрување на условите за живот во градовите, урбанистичкото планирање има задача да го штити јавниот интерес, истовремено создавајќи оптимални услови за реализација на посебните интереси на различните општествени групи и поединци.

Елементи на јавниот интерес кои треба да се задоволат низ процесот на урбанистичко планирање:

- здрава и безбедна средина;
- комфор;
- ефикасност;
- заштеда на енергија;
- квалитет на животната средина;
- социјална еднаквост и право на избор;
- квалитет на општо добро (привлечност/удобност во користење на просторот).

Во процесот на развој на нови и обнова на постојните градски подрачја, чија цел е подобрување на условите за живот во градовите, урбанистичкото планирање има задача да го штити јавниот интерес, истовремено создавајќи оптимални услови за реализација на посебните интереси на различните општествени групи и поединци.

Елементи на јавниот интерес кои треба да се задоволат низ процесот на урбанистичко планирање:

- здрава и безбедна средина;	- заштита од несреќи;
- комфор;	- одржување на хигиената;
- ефикасност;	- осветлување и проветрување;
- заштеда на енергија;	- заштита од прекумерна бука;
- квалитет на животната средина;	- заштита од загадување на воздухот,
- социјална еднаквост и	водите и почвата;
право на избор;	- обезбедување на соодветна
- квалитет на општо добро	приватност;
	- заштита на семејниот и јавниот
	живот од морални хазарди

Потребно е фокусирање на оптимуми повеќе отколку на минимуми.

Во процесот на развој на нови и обнова на постојните градски подрачја, чија цел е подобрување на условите за живот во градовите, урбанистичкото планирање има задача да го штити јавниот интерес, истовремено создавајќи оптимални услови за реализација на посебните интереси на различните општествени групи и поединци.

Елементи на јавниот интерес кои треба да се задоволат низ процесот на урбанистичко планирање:

- здрава и безбедна средина;
  - **комфор**;
  - ефикасност;
  - заштеда на енергија;
  - квалитет на животната средина;
  - социјална еднаквост и право на избор;
  - квалитет на општо добро
- локациски фактори;
  - густина и интензитет на користење на земјиштето;
  - сообраќаен систем.

Во процесот на развој на нови и обнова на постојните градски подрачја, чија цел е подобрување на условите за живот во градовите, урбанистичкото планирање има задача да го штити јавниот интерес, истовремено создавајќи оптимални услови за реализација на посебните интереси на различните општествени групи и поединци.

Елементи на јавниот интерес кои треба да се задоволат низ процесот на урбанистичко планирање:

- здрава и безбедна средина;
  - комфор;
  - **ефикасност;**
  - **заштеда на енергија;**
  - квалитет на животната средина;
  - социјална еднаквост и право на избор;
  - квалитет на општо добро
- висина на јавните трошоци;
  - достапност: време / дистанци
  - поврзан со аспектите на ефикасност;
  - рационално користење на ресурсите;
  - обновливи извори на енергија (потенцијална нафтена криза)

Во процесот на развој на нови и обнова на постојните градски подрачја, чија цел е подобрување на условите за живот во градовите, урбанистичкото планирање има задача да го штити јавниот интерес, истовремено создавајќи оптимални услови за реализација на посебните интереси на различните општествени групи и поединци.

Елементи на јавниот интерес кои треба да се задоволат низ процесот на урбанистичко планирање:

- здрава и безбедна средина;
- комфор;
- ефикасност;
- заштеда на енергија;
- **квалитет на животната средина;**
- **социјална еднаквост и право на избор;**
- квалитет на општо добро

- здрава животна средина
- заштита на сите заедници
- значи елиминирање на пречките и создавање на еднакви услови за сите корисници на просторот

Во процесот на развој на нови и обнова на постојните градски подрачја, чија цел е подобрување на условите за живот во градовите, урбанистичкото планирање има задача да го штити јавниот интерес, истовремено создавајќи оптимални услови за реализација на посебните интереси на различните општествени групи и поединци.

Елементи на јавниот интерес кои треба да се задоволат низ процесот на урбанистичко планирање:

- здрава и безбедна средина;
  - комфор;
  - ефикасност;
  - заштеда на енергија;
  - квалитет на животната средина;
  - социјална еднаквост и право на избор;
  - **квалитет на општо добро како привлечност/удобност во користење на просторот**
- се однесува пред сè на обликовните аспекти на физичката структура на градот, на естетските вредности на просторот и на удобноста при неговото користење

Според *нашето* законодавство урбанистичкото планирање е работа од јавен интерес која се темели на следните *начела*:

- рамномерен просторен развој;
- рационално уредување и користење на просторот;
- услови за хумано живеење и работа на граѓаните;
- надминување на урбаните бариери на лицата со инвалидитет;
- одржлив развој;
- заштита и унапредување на животната средина и природата;
- заштита на недвижното културно наследство;
- заштита од воени разурнувања, од природни и технолошки катастрофи и хаварији;
- јавност во постапката за донесување и спроведување на плановите.

Во овој контекст, *способностите* кои треба да ги поседува урбанистот опфаќаат:

- способност за сеопфатно сфаќање на состојбите;
- техничка компетентност;
- коректност;
- способност за поттикнување на консензус;
- визионерство;
- иновативност.

КЛУЧНИ СИСТЕМИ ВО УРБАНИСТИЧКОТО ПЛАНИРАЊЕ

Клучни системи во урбанистичкото планирање

Клучните системи во урбанистичкото планирање се **системот на активности, системот на планирање и развој и системот на животната средина**

Тие го оформуваат контекстот во кој се реализира урбанистичкото планирање и се карактеризираат со нивната состојба и трансформации и нивните меѓусебни односи.

1. Систем на активности:

Ги опфаќа поединците, домаќинствата, фирмите и институциите и нивните дневни активности и интеракции заради задоволување на сопствените потреби.

Тој опфаќа *активности* кои се локализирани, како и *комуникации* помеѓу различните места на реализација на активностите

Активностите директно се одразуваат врз дистрибуцијата на намените на земјиштето, а *комуникациите* врз комуникациските мрежи во населбата.

претставници:

- поединци и домаќинства

- фирми / претпријатија

- институции

активности:

- активности за задоволување на основните потреби;

- активности за социјализација;

- деловна и социјална интеракција;

- одмор и рекреација;

- производство на добра и услуги за сите претставници;

- активности за индивидуален развој (образование, култура, здравство...);

- основни јавни сервиси (вода, струја, отпад, заштита...)

сегмент на ПОБАРУВАЧКА

2. Систем на планирање и развој:

Ги опфаќа промената, адаптирањето и изградбата на земјиштето и објектите заради задоволување на различни потреби на жителите, фирмите и институциите преку создавање на просторни услови за реализација на различни дејности и активности

претставници:

- сопственици на земјиштето
- претприемачи / инвеститори
- непосредни корисници
- финансиски посредувачи
- локална самоуправа
- урбанисти / архитекти
- граѓани, здруженија на граѓани, НВО...

планирање и развој:

- пазар на земјиште;
- реализација на намената / пренамената на градежното и друго земјиште согласно планските документи;
- купување или изнајмување на локации и објекти за реализација на активностите;
- финансирање на трансакциите;
- донесување и спроведување на планови;
- изработка на планови и проекти
- учество во процесот на донесување на плановите

сегмент на ПОНУДА

3. Систем на животната средина:

ги опфаќа состојбите на биотичките и абиотичките системи генерирани од процесите во природата и ги создава условите за опстојување на луѓето и населбите

претставници:

- биотички – растителни и животински заедници
- абиотички – вода, воздух, земја

животна средина:

- процеси во екосистемите;
- процеси во:
  - хидролошкиот систем;
  - аеролошкиот систем;
  - геолошкиот систем;

сегмент на КОНТРОЛА на системите на понуда и побарувачка

Во контекст на клучните системи во урбанистичкото планирање градската физичка структура претставува резултат на:

- интеракциите помеѓу клучните системи (претставници) условени од нивните особености и трансформации;
- взаемното дејствување на пазарни и политички процеси;
- Реконсилијација/баланс на јавниот и поединечниот интерес, односно на интересите на различните општествени групи и поединци

РАСПОРЕД НА ОБВРСКИ:

ВЕЖБА 5 И СЕМИНАРСКАТА РАБОТА СЕ ПРЕДАВААТ НАЈДОЦНА НА 16.01.2021 (сабота)

ВЕЖБА 5 се испраќа на маил адресата на инструкторот со кој сте соработувале (исто како и претходните вежби)

СЕМИНАРСКАТА РАБОТА се испраќа на маил адресата на професорот velevski.slobodan@arh.ukim.edu.mk

ТЕСТ

ТЕСТОТ СЕ РАБОТИ НА ДАТУМОТ И ВРЕМЕТО ПРЕДВИДЕНИ СО РАСПОРЕДОТ ЗА ОБВРСКИТЕ ВО КОЛОКВИУМСКАТА НЕДЕЛА.

- 1. Секој студент непосредно пред започнувањето на колоквиумот ќе добие mail во кој ќе има два attachment-а: PDF фајл во кој ќе биде приложена задачата и ACAD фајл на кој ќе го работи тестот.**
- 2. Во предвидениот рок секој студент треба да го испрати тестот во посебен mail со именување на mail пораката и фајлот: ТЕСТ_Име и Презиме на авторот со испраќање на адресата: velevski.slobodan@arh.ukim.edu.mk**
- 3. Тестот ќе биде даден во формат A2 (42/59.4). Доколку имате потреба форматот може да се зголеми!**
- 4. Тестот се работи во размер 1:500**
- 5. Тестот се испраќа како ACAD и PDF фајл!**